

Handlingsplan

MOT VOLD I NÆRE RELASJONER I GLÅMDALSREGIONEN

Glåmdal regionråd

Forord

Vold kan ikke aksepteres, verken i det offentlige eller private rom. Den volden som foregår ute i den offentlige sfære er det mulig å observere, langt verre er det med den volden som blir utøvd innenfor familiens og hjemmets rammer. Gjennom "Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008 – 2011" satte regjeringen fokus på nettopp denne gjemte volden. Glåmdal regionråd ønsker å følge opp denne handlingsplanen da vi ser at det er nødvendig med økt oppmerksomhet og kunnskap rundt voldsutsatte i vår region. Det er det offentliges ansvar å bidra til å forebygge og hindre vold mot barn, kvinner og menn. Denne erkjennelsen bidro til at Glåmdal regionråd nedsatte en gruppe som skulle arbeide fram en plan for vår region.

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem på mange områder, både ut fra et kriminalitets-, helse-, likestillings- og oppvekstperspektiv. Volden er ofte skjult, forbundet med skyld og skam, den rammer hardt og har alvorlige følger for de som opplever den. Tross ofrenes forsøk på hemmeligholdelse ser vi likevel at i små og oversiktlige samfunn finnes mistanke om at vold forekommer i en del familier, men nabolik, vennskap og familierelasjoner kan føre til at det er vanskelig å gripe inn på kun gjetning. Dette kan føre til handlingslammelse like godt som handlinger. Det er derfor viktig å profesjonalisere yrkesgrupper ytterligere for å skape den riktige blandingen av avstand og nærhet som gir både brukerne og tjenesteapparatet den nødvendige trygghet og tillit som skal til for å ta opp slike forhold.

Planen er tenkt som et verktøy til handling. Noen av målene passer det best at den enkelte kommune arbeider med, mens andre områder krever interkommunalt samarbeid. Uansett er det viktig med tett kontakt og dialog kommunene mellom – for å lære, sammenligne og støtte hverandre i et viktig arbeid.

Selve Handlingsplan mot vold i nære relasjoner i Glåmdal håper vi blir et godt redskap for kommunene, men det viktigste med dokumentet har kanskje vært at flere personer fra seks Glåmdalskommuner, fra ulike fagmiljø, nivå og organisasjoner har satt fokus på temaet, diskutert og kommet med forslag over en lengre periode.

Styringsgruppa og prosjektgruppa setter nå sin lit til kommunene som aktive brukere av planen.

Takk for interessen og innsatsen og lykke til!

Kongsvinger, september 2010

Innholdsfortegnelse

1.0	INNLEDNING	6
1.1	Organisering	7
1.2	Overordnede mål.	7
1.3	Planens oppbygging	7
1.4	Definisjon av vold i nære relasjoner	8
1.5	Glåmdal krisesenter IKS	8
1.6	Statistikk ved Glåmdal krisesenter IKS	8
1.7	Familievoldsstatistikk i Glåmdal	9
1.8	Konsekvenser av vold	9
2.0	SATSNINGSOMRÅDER	10
2.1	Samhandling	11
2.2	Holdningsskapende arbeid	13
2.3	Forebygging	14
2.4	Identifisering av vold	16
2.5	Tilbud til voldsutsatte og voldsutøvere	18
2.6	Forskning	20
3.0	EVALUERING	21
4.0	ETTERORD	22
	LITTERATURLISTE	23

1.0 INNLEDNING

Justis- og politidepartementet har utarbeidet "Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011 – Vendepunkt". Forordet til planen sier at vi må handle. Vi har et ansvar for å sikre både kvinner og menn retten til et liv fritt for vold og trusler om vold, og til å sikre barn en oppvekst uten overgrep og frykt.

Hvor mange som utsettes for vold i Glåmdalsregionen finnes det ikke sikre tall på, men mediaoppslag i 2007 og 2008 viser at det er avdekket alvorlige tilfeller av vold og overgrep i vår region.

Med bakgrunn i dette vedtok Glåmdal regionråd 28. februar 2008 å utarbeide en egen handlingsplan mot vold i nære relasjoner i Glåmdalsregionen. Ordfører Herdis Bragelien og Glåmdal Krisesenter IKS (kommunene Kongsvinger, Eidskog, Åsnes, Grue, Sør-Odal og Nord-Odal) fikk mandat til å utarbeide en handlingsplan. Handlingsplanen er på denne måten utarbeidet både av og for menneskene i Glåmdalsregionen, med de lokale variasjoner og ressurser vi finner her. Planen blir på denne måten et nyttig verktøy tilpasset den virkelighet den skal gjelde i.

1.1 Organisering

Styringsgruppe

Ordfører Herdis Bragelien,
Glåmdal regionråd/ordfører i Grue (leder)

Regionrådgiver Anne H. Huse,
Glåmdal regionråd/Hedmark fylkeskommune

Rådgiver folkehelse Randi Wahlsten,
Hedmark fylkeskommune

Prost Ingrid Vad Nilsen
(deltok i innledende fase i arbeidet)

Politiet - Mariann Gundersen, Malin Østlie
(deltok i innledende fase i arbeidet)

Prosjektgruppe

Prosjektleder: Lena Holterud,
daglig leder for Glåmdal krisesenter IKS

Kommunerepresentanter:
Eidskog - Jørgen Bo Gundersen
Grue - Inger Øierroset / Beate Gjedtjernet
Åsnes - Karin Siggerud Olsen
Sør-Odal - Norunn Hustad
Nord-Odal - Jane Dalan Haugsmoen
Kongsvinger – Unni Berven

Kommunegrupper

Hver kommunerepresentant i prosjektgruppa har organisert 3-5 personer innenfor sin kommune og sitt satsingsområde for å utarbeide de ulike tiltakene.

1.2 Overordnede mål

Målsettingen med handlingsplan mot vold i nære relasjoner i Glåmdalsregionen er å heve kunnskapsnivået og skape større åpenhet om problematikken, ved å:

- Bevisstgjøre beslutningstakere, både politisk og administrativt.
- Skape åpenhet ved synliggjøring av omfang.
- Forebygge og hindre ved aktiv informasjon.
- Gi tilbud om hjelp, veiledning og oppfølging av de voldsutsatte.

1.3 Planens oppbygging

Handlingsplanen er et resultat av regionalt samarbeid på politisk og faglig nivå. Planen synliggjør at det i Glåmdalsregionen er null-toleranse mot vold. Første kapittel av planen er informasjon rundt målsettinger og statistikk.

Andre kapittel tar for seg satsingsområdene. Disse er delt opp i organisatoriske mål og brukerorienterte mål. Disse er igjen delt opp med "mål", "tiltak", "resultat", "når" og "ansvar". De to siste elementene, "når" og "ansvar", er det opp til den enkelte kommune i regionen å fylle i.

1.4 Definisjon av vold i nære relasjoner

“Vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom at denne handlingen skader, skremmer, smerter eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller slutter å gjøre noe den vil”
(Per Isdal, Alternativ til vold)

Denne definisjon fanger opp den komplekse problematikken rundt vold i nære relasjoner. Vold kan være både fysisk og psykisk, overgripere kan være av begge kjønn. Vold er med dette et svært omfattende problem. Den har konsekvenser ikke bare for den som blir direkte utsatt for volden, men også for de som er vitner til volden.

Berntsen (2009), poengterte at det er den voldsutsatte selv som definerer volden uavhengig av grad eller omfang. Dette må ikke være til hinder for at omgivelsene melder fra ved mistanke om at noen er utsatt for vold, selv om personen selv ikke ser seg selv som et voldsoffer.

Fysisk vold:

bruk av fysisk makt som å dytte, lugge, sparke, slå.

Psykisk vold:

bruk av psykisk makt som direkte eller indirekte trusler, utsette for kontroll, trakassering, neglisjering, forfølgelse.

Seksuell vold:

å bli presset til seksuelle handlinger, voldtekt og andre seksuelle overgrep.

Materiell vold:

ødelegge inventar eller gjenstander, økonomisk utnyttelse

Tvangsekteskap:

unge jenter og gutter nektes retten til å bestemme selv hvem de skal gifte seg med.

Kjønnslemlestelse / Omskjæring:

to samlebegrep for ulike typer og grader av kirurgiske inngrep av jenter/ kvinnens kjønnsorganer, hvor ytre kjønnsdeler fjernes helt eller delvis eller påføres annen varig skade, og som foretas av andre årsaker enn medisinsk nødvendig behandling.

Menneskehandel:

utnyttelse av personer iverksatt av organiserte kriminelle, kan være prostitusjon, tigging, organsalg, med mer.

1.5 Glåmdal krisesenter IKS

Lov om kommunale krisesentertilbud forplikter kommunene til å ha et godt og helhetlig krisesentertilbud. I Glåmdalsregionen har man valgt å organisere dette gjennom Glåmdal krisesenter IKS.

Krisesenteret skal gi et trygt, midlertidig bo- og dagtilbud til voldsutsatte kvinner, barn og ungdom. I dag gis menn et samtaletilbud over telefon.

Den nye loven fra 2010 likestiller kvinner, menn og barn. Tilbudet skal også omfatte offer for menneskehandel. Disse kvinnene henvises gjennom ROSA -prosjektet (Reetablering – oppholdssteder – sikkerhet – assistanse) til et botilbud ved krisesenteret.

Krisesenteret gir bistand og veiledning til det øvrige hjelpeapparatet etter prinsippet “hjelp til selvhjelp”. Det er brukerens valg som styrer prosessen videre.

1.6 Statistikk ved Glåmdal krisesenter IKS

Statistikken for Glåmdal krisesenter IKS 2009 viser at 35 kvinner og 14 barn hadde opphold ved krisesenteret. De hadde til sammen 1206 overnattingsdøgn.

	Beboere*	Overnatting	Dagbrukere**	Dagbesøk***
Kvinner totalt (kvinner av utenl. oppr.)	35 (9)	1032	22	71
Barn (Barn av utenl. oppr.)	14 (7)	174		
Til sammen	49	1206	22	71

* Beboere: bruker med overnattingsopphold.

** Dagbrukere: bruker uten overnatting.

*** Dagbesøk: antall besøk av dagbrukere totalt.

Geografisk fordeler det seg slik:

Kongsvinger	21	Sør-Odal	0
Eidskog	3	Nord-Odal	1
Grue	2	Annen kommune	5
Åsnes	0	Ingen komm. tilhørighet	3

Krisetelefoner: 103

Telefonhenvendelser ift brukere: 1536

(Sentio Research AS)

1.7 Familievoldsstatistikk i Glåmdal

Kvinnene og barna som oppsøker krisesenteret lever med en konstant frykt for vold og mishandling i sitt hjem. Familievold er et økende problem for flere instanser enn krisesenter; barnevern, politi, helsevesen med flere.

En del av dem som opplever vold velger å anmelde forholdet. For 2008 og 2009 viser politiet følgende statistikk:

Driftsenheter	2008	2009	% endring
Kongsvinger	45 saker	36 saker	-20
Solør	5 saker	4 saker	-20

Jon A. Stensønes,
politioverbetjent/familievoldskordinator,
Hedmark politidistrikt

KOMMENTAR:

Nedgangen av anmeldte forhold i vår region er slik den framkommer i statistikken. Det skyldes ikke at politiet har nedtrappet etterforskningen av slike saker. Heller tvert i mot. Det er jo også stor oppmerksomhet fra politikerne rundt familievoldssakene. Jeg tror vel ikke at fenomenet er redusert slik det kan leses i fjorårets statistikk. Det er nok kun anmeldte forhold som er redusert. Jeg vil tro at barnevernet og familiekontoret også kan ha oppfatninger om hvordan situasjonen er hos dere. Her hos oss i Hamarregionen har vi en økning i sakstypen på nesten 140 prosent. Jeg tror vi må ta høyde for at det innen familievoldsproblematikken vil svinge litt. Men det er viktig at alle som har felles interesser fortsatt arbeider målrettet og i samhandling der det er mulig. Det er fortsatt mange som trenger vår hjelp.

Vold i nære relasjoner er ennå et tabubelagt tema. Vold og overgrep i hjemmet bryter med bildet vi har av hjemmet som et sted for nærhet og omsorg, der medlemmene skal finne trygghet. Hvor mange mennesker i Glåmdalsregionen som opplever vold og som av redsel, skam og usikkerhet ikke oppsøker hjelpeapparatet vet vi ennå ikke.

1.8 Konsekvenser av vold

Vold og overgrep i nære relasjoner har omfattende konsekvenser for dem som rammes. "Risikoen for nye voldshandlinger gjør at de utsatte er i en stadig mental alarmberedskap som styrer deres handlinger før, under og etter de direkte voldshandlingene" (Berntsen, 2009). Det er minst tre dimensjoner i denne problematikken;

- 1) enkeltmennesket
- 2) familien
- 3) samfunnet/omgivelsene

Det er vanskelig å leve et vanlig liv når all energi går med til å overleve en hverdag fylt av utrygghet og redsel. Å leve med vold ødelegger livskvaliteten. Voldsutsatte blir oftere syke, har liten selvfølelse og mister gradvis kontroll over eget liv. Ikke minst er vold i nære relasjoner vanskelig for barn. Familien bør oppleves som en base for trygghet og sikkerhet. Når hjemmet blir ensbetydende med redsel og vold er dette dramatisk for barn og unges videre utvikling. Det er en kjensgjerning at barn som er utsatt for eller opplever vold, selv kan bli voldsutøvere som voksne.

Det finnes lite forskning om hvilke konsekvenser vold i nære relasjoner har i et samfunnsperspektiv. Vi vet imidlertid at vold fører til økt grad av fravær fra skole og arbeid i form av sykefravær, ureglementert fravær og "drop-out". Dette kan ha store økonomiske konsekvenser for et samfunn, i tillegg til de sosiale, psykiske og miljømessige konsekvensene.

2.0 SATSNINGSOMRÅDER

Med mål om å redusere vold i nære relasjoner er fokus på problemstillingene sett fra seks strategiområder:

1. Samhandling
2. Holdningsskapende arbeid
3. Forebygging
4. Identifisering av vold
5. Tilbud til voldsutsatte og voldsutøvere
6. Forskning

For at tiltakene skal virke treffende er det viktig å også definere de ulike målgruppene. I denne planen er det valgt å se på barn og unge, voksne i parforhold, vold mot eldre, andre grupper som blant annet innvandrere og asylsøkere. Videre er det viktig å definere de ulike samhandlingsarenaene både lokalt og regionalt.

Blant viktige samhandlingsarenaer lokalt finner vi: barnevern, helsestasjon, barnehager, politi, NAV, barnevern, helsestasjon. Viktige regionale samhandlingsarenaer er: DPS, pedagogisk-psykologiske tjenester, BUP, sykehus og voldtektsmottak, krisesenter, politi – og familievoldskoordinator.

2.1 Samhandling

Samhandling er på mange måter et litt uhandgripelig begrep. For mange er det en betegnelse på en kultur, heller enn en metode. "God samhandling betinges av noen elementer som må være på plass. Det kreves noe av strukturen og organisasjonen, og det kreves noe av kulturen og individene." (Kommuneforlaget AS).

Wikipedia derimot sier: "Samhandling benyttes om koordinasjon og gjennomføring av aktiviteter i en prosess der ingen enkelt person eller institusjon har et totalansvar for prosessen, og hvor koordinasjon og gjennomføring av aktivitetene derfor må finne sted i forhandlinger mellom aktørene (f eks å lande et fly)."

Hesby, 2007 definerer samhandling slik:

"At flere personer er involvert i en arbeidsoppgave og arbeider mot felles mål. At man gjensidig utnytter seg av hverandres sterke sider og kompetanse for å oppnå et best mulig resultat"

Innledningsvis vises det til mange viktige samhandlingsarenaer for tiltak mot vold i nære relasjoner. De tre definisjoner som det her vises til, synliggjør hvor viktig det er å bruke samhandling som metode, slik at de ulike tjenesteområdene koordineres, struktureres og har klare felles mål.

Gjennom større kunnskap og åpenhet om vold i nære relasjoner, er det ønskelig at den som blir utsatt for vold enkelt kan få oversikt over hvor det er mulig å få nødvendig bistand, samt at den hjelpen de har behov for er samordnet for å unngå at de ikke blir kasteballer i et komplisert hjelpeapparat. Det er viktig å drøfte roller, holdninger og ansvarsområder for å kunne gi voldsutsatte den hjelpen de trenger – når de trenger den.

2.1.1 Betingelser for samhandling

For å forebygge og avdekke vold i nære relasjoner, er det nødvendig med samhandling mellom ulike profesjoner og instanser. Samarbeidet må baseres på kunnskap om hverandres tjenester. Dernest er det nødvendig med en bevisstgjøring om og en forståelse av hvor stor skade volden gjør - både psykisk og fysisk for den som opplever det og for den som ser det.

Tillit - vi må kunne ha tillit til hverandre og hverandres kompetanse. Det krever rollebevissthet, selvinnsikt og åpenhet.

Mangfold - vi må akseptere, sette pris på og benytte oss av at vi alle er forskjellige og har ulike kompetanser.

Motivasjon - vi må ha en felles forståelse for målsettinger og en tro på at vi kan klare det sammen. Det gir motivasjon til å samhandle bedre.

Vilje - vi må ville samhandle. Motstand mot å samhandle kan ha mange motivasjonsfaktorer, og kan virke ødeleggende på hele kulturen.

Evne - vi må øve oss på å kommunisere med hverandre. (Kommuneforlaget AS)

2.1.2 Taushetsplikten en hindring?

Taushetsplikten skal ikke være en hindring for å samarbeide mot vold i nære relasjoner. Ulike bestemmelser innenfor ulike etater og taushetsplikt har ofte blitt oppfattet som hindre for et utstrakt samarbeid.

Alle offentlig ansatte har meldeplikt til barnevernet ved mistanke om at barnet utsettes for omsorgssvikt, vold eller er vitne til vold. Vold mot foreldre, er vold mot barnet. Barnevernet har plikt å melde tilbake til offentlig melder om hvorvidt det skal settes i verk tiltak eller om saken blir henlagt. Dette er en lovendring fra 2009, og gir grunnlag for et bedre tverrfaglig samarbeid rundt barnet.

Samtykke til å samarbeide fra foreldre og fra ungdom som er over 15 år, gir også et godt grunnlag for å få til et positivt samarbeid. Erfaringer viser at de aller fleste gir dette samtykket.

Barn som er med foreldre til krisesenter, har en selvstendig rett til hjelp. Krisesentrene er pålagt meldeplikt til barnevernet etter krisesenterloven.

"Han har aldri slått barna"
– er et uttrykk som ofte blir brukt.

Underforstått: For barna er han en god far.
Er han det når han gir sine barn varige skader?

Unni Berven, Kongsvinger kommune

2.1.3 Samhandling i Glåmdal

Formålet med samhandling i Glåmdal er å koordinere tjenester på en optimal måte.

Lov om kommunale krisesentertilbud § 4 sier:

”at kommunene skal sørge for at personer utsatte for vold eller trusler om vold i nære relasjoner får en helhetlig oppfølging gjennom samordning av tiltak mellom krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet”.

Familievoldsteam er en måte å organisere samarbeidet på. Medlemmer av teamet kan være representanter fra politi, krisesenter, barnevern, NAV, helsetjenestene, psykisk helse, familievernkontor; PPT.

Ansvarsteam er en god måte å samarbeide rundt enkeltsaker og individer. Da møtes de som er i samarbeid den enkelte individ / familie eller rundt det enkelte barn, for å samordne innsatsen. Samarbeidspartnere kan for eksempel være skole- og barnehageansatte, lokale foreninger og andre.

Organisatoriske mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Etablere gode samhandlingsmønstre mellom organisasjoner, kommuner og fagprofesjoner i Glåmdal	Etablere Glåmdal krisesenter som samhandlingskoordinator Familievoldsteam	Forpliktende avtaler mellom samarbeidspartnere	2011	Kommunene

Brukerorienterte mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Bygge opp kunnskap i organisasjonene for å hindre at voldsutsatte blir kasteballer i systemene	Utarbeide kommunale beredskapsplaner for voldsutsatte Beredskapsplan og handlingsplan mot vold i nære relasjoner legges i introduksjonsopplæringen til nye medarbeidere	Samordnede tiltak til voldsutsatte Åpenhet/kompetanse om vold i nære relasjoner	2011	Lokale samarbeidspartnere

2.2 Holdningsskapende arbeid

En viktig del av det holdningsskapende arbeidet vil være å endre folks syn på vold i nære relasjoner. Fra å være et "skjult" problem belagt med skam og usikkerhet er det ønskelig å få frem at vold er et samfunnsproblem, en kriminell handling og har 0-toleranse.

I Glåmdalsregionen vil vi jobbe for å få en åpenhet rundt vold i nære relasjoner, synliggjøre problemet og dermed få flere voldsutsatte til å oppsøke hjelpeapparatet.

Våre holdninger påvirker ikke bare våre oppfatninger, de påvirker også hvordan vi forholder oss til en sak eller en person. Det er derfor viktig at vi arbeider systematisk med holdningsskapende arbeid, slik at alle som kommer i kontakt

med mennesker gjennom sitt arbeid eller frivillighet kan være med å bekjempe vold i nære relasjoner.

En del av dette holdningsskapende arbeidet vil være å ansvarliggjøre hvert enkelt lokalsamfunn til ikke å akseptere at medmennesker blir utsatt for vold og overgrep. Utsagn vi vet fortsatt blir brukt i vår region, som " å dra hjem og banke kjerringa" mener vi bagatelliserer problemstillingen, og bør derfor bli sosialt uakseptable.

En del av det forebyggende arbeidet vil være å endre folks syn på i vold i nære relasjoner. Fra å være et "skjult" problem belagt med skam og usikkerhet ønsker vi å få frem at vold er et samfunnsproblem og en kriminell handling.

Jørgen Bo Gundersen, Eidskog kommune

Organisatoriske mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Styrke fagkunnskapen i kommunene for tidlig å kunne tyde tegn på voldsbruk i nære relasjoner	Kurs/seminarer om temaet for de ulike faggruppene: <ul style="list-style-type: none"> Helse og omsorg Oppvekst Nav/sosial/osv 	Minimum 1. kurs er avholdt per år		
Arbeide for større åpenhet rundt temaet i samfunnet	<ul style="list-style-type: none"> Aktivt samarbeid med media Tema på møter både i det offentlige og i samarbeid med frivillige org. Utarbeide brosjyrer 	Min. 1 oppslag i kvartalet. Infomøte avholdt i 2 organisasjoner. Brosjyre utarbeidet		
Arbeide for god samhandling mellom offentlige instanser og mellom offentlige instanser og frivillige organisasjoner	Faste møter hvor samhandling blir satt på dagsorden og evaluert.	Temaet fast på dagsorden i SLT- og politirådet		

Brukerorienterte mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Arbeide for at helsestasjonene blir gode samhandlingspartnere for foresatte og barn	Gi råd til foresatte om hvordan mestre barns uakseptabel adferd	Tips om mestring av barns adferd fast på helsestasjonskontroll		
Styrke og bevisstgjøre det enkelte individ om retten til selv å bestemme over egen kropp	Tema på konferansetimer og foreldresamtaler <ul style="list-style-type: none"> Voksne som gode rollemodeller Grensesetting 	Økt forståelse på individnivå til å selv sette grenser		
		Systematisk kompetanseheving av foresatte		

2.3 Forebygging

For å tenke forebygging av vold i nære relasjoner, er det viktig og hensiktsmessig å definere de ulike nivåer av forebygging. Ut fra definisjonene må det settes opp tiltak som kan virke treffende og hensiktsmessige.

For den voldsutsatte som søker hjelp, er det viktig at hjelpen kommer tidlig inn og samordnes. Tiltakene må være målrettet og av en slik art at de virker forebyggende i forhold til gjentakelseproblematikken.

Begrepet "forebygging" har sin opprinnelse i helsevesenet. De defineres og brukes ulikt av de forskjellige faggrupper. På bakgrunn av dette benyttes følgende definisjoner:

a) Primærforebygging handler alltid om det holdnings- skapende arbeidet; både det byggende og forebyggende, og hvor målgruppa er alle. Dette arbeidet utgjør selve fundamentet, og er en forutsetning for at også forebyggingstiltak som er mer spesifikke skal kunne virke.

b) Sekundærforebygging kan være før utøvelse av vold og etter at vold har skjedd.

c) Tertiærforebyggende tiltak settes inn når problemene allerede har oppstått og noe må gjøres.

For den som blir rammet av vold i nære relasjoner og som søker hjelp, er det viktig at hjelpen samordnes og tiltakene er hensiktsmessige.

Karin Siggerud Olsen, Åsnes kommune

Organisatoriske mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Glåmdalsregionen har null-toleranse i forhold til vold i nære relasjoner	Bevisstgjøring og skolering om målet og virkemidler i de faggruppene som arbeider med <ul style="list-style-type: none"> Barn og unge Voksne i partnerforhold Eldre Funksjonshemmede Flyktninger og asylsøkere 	Alle tjensteytere i de seks Glåmdalskommunene er kjent med mål og virkemidler, språklige og kulturelle barrierer.		
Arbeide for å synliggjøre sammenhengen mellom voldsproblematikk og fysisk/psykisk helse	<ul style="list-style-type: none"> Arbeid mot vold i nære relasjoner som satsingsområde i kommunenes folkehelseplaner Bruk av media Aktiv bruk av justisdepartementets handlingsplan "Vendepunkt" Kunnskap om vold i nære relasjoner er et innarbeidet tema i bosettingsarbeidet av flyktninger 	Kommunene har utarbeidet egne planer for folkehelsearbeid hvor trygge hjem og samfunn får fokus		

Brukerorienterte mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Bidra til at volds- og overgrepssproblematikk blir vurdert i forbindelse med ansettelse av fagpersonell innen barnehage, skole og annen helse- og omsorgsrelaterede tjenester	<ul style="list-style-type: none"> Kreve politiattest der det er mulig Innhente referanser Oppfølging i medarbeidersamtale Skape åpenhet rundt temaet 	Spørsmålene i forbindelse til problematikken blir utformet på en slik måte at de ikke virker støtende på arbeidstakerne		
Skape trygghet og kompetanse i foreldregrupper og blant pårørende	<ul style="list-style-type: none"> Samtaler/dialog med egne barn og slektninger 	Trygge og reflekterte barn og voksne		

2.4 Identifisering av vold

Det er den voldsutsatte selv som definerer volden uavhengig av grad eller omfang, men for de menneskene som lever med vold i nære relasjoner og som ikke oppsøker hjelpeapparatet, er det viktig at andre mennesker som identifiserer tegnene griper inn.

En utfordring er å identifisere vold som årsak til ulike typer inadekvat adferd, skade eller vanskeligheter hos barn og voksne. Det er sjelden at offeret selv oppgir vold som forklaring.

Barn som vokser opp i familier med vold er i stor grad en usynlig gruppe. Barnas vanskeligheter blir ofte misforstått. I stedet for å gjøre noe med årsaken til problemene, settes det i verk tiltak i forhold til symptomene.

Når det gjelder identifisering av vold, er det viktig å nå eldre barn og ungdom. I denne alderen er identitetsutvikling grunnleggende. Vi vet at det utøves en god del vold i denne alderen. Spesielt er dette knyttet til fester, status og noe gjengproblematikk. Om man ikke kommer i kontakt med denne gruppa, kan vold som metode til å oppnå goder og kontroll over omgivelsene feste seg, og bli tatt med inn i voksenalder.

I denne aldersgruppen etableres parforhold. Noen av disse kjæresteforholdene kan være preget av sjalusi, kontroll og rigide kjønnsrollemønstre. Dette kan skape et mønster som ungdom tar med seg inn i voksenalivet. Ungdom med voldserfaring hjemmefra viderefører derfor dette ofte inn i sine voksne relasjoner.

Identifisering av vold som årsak til en rekke symptomer er en forutsetning for å iverksette adekvate og målrettede tiltak.

En identifisering av symptombildet kan medvirke til en bevisstgjøringsprosess hos den som blir utsatt for vold. Gjennom samtaler kan bevisstgjøringsprosessen gradvis sette individet i stand til å bryte ut av destruktive relasjoner eller være i stand til å be om nødvendig hjelp.

Hjelpeapparatet har ofte god innsikt i lokale forhold, og kjenner igjen ulike typer familiemønstre. Kjennskap om individer fra familieforhold som har endt med brudd på grunn av vold, må ha gode rutiner for oppfølging. Et eksempel på dette kan være fedre som ikke lar mor være alene med helsesøster. De lar heller barna sitte alene igjen i bilen enn å la kona være alene med helsesøster. De er ofte dominerende i den forstand at de fører ordet og mor blir sittende taus og passiv.

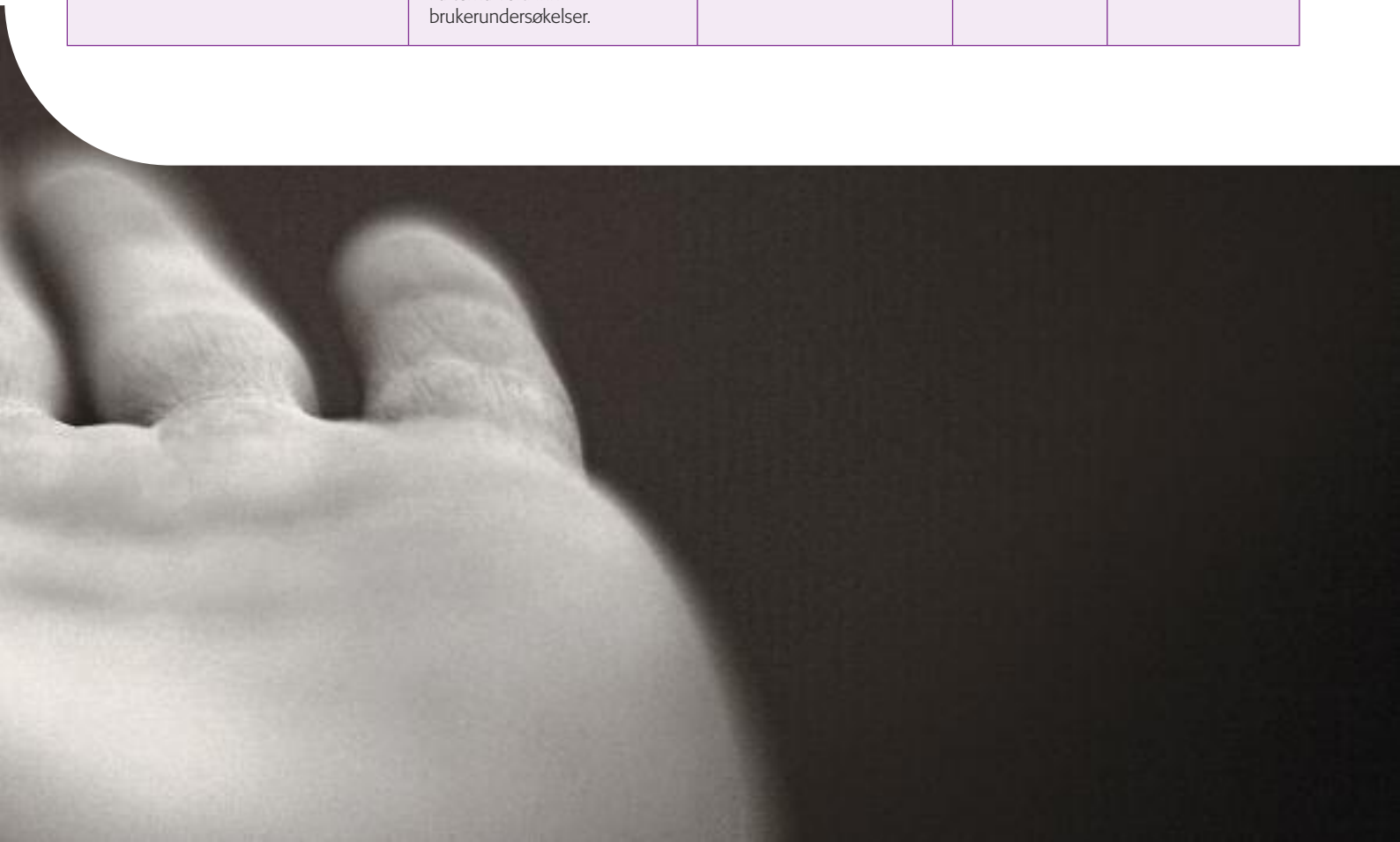
Det er viktig at det gjennomføres felles opplæring av alle som har med barn og unge å gjøre i regionen. På den måten kan en felles forståelse av problemet oppnås og gi trygghet til å spørre der det er nødvendig. Problemet er ofte at yrkesutøvere ser og registrerer mer enn det de makter å forholde seg til.

Norunn Hustad, Sør-Odal kommune

Organisatoriske mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Bidra til at alle offentlige tjenesteytere får økt kunnskap om identifisering av vold i nære relasjoner.	<p>Kartlegge kunnskapen hos offentlig ansatte.</p> <p>Ha felles opplæring av ansatte i regionen for å øke kompetansen, skape trygghet og forståelse for problemet.</p> <p>Gjennomføre kartlegging for å få mer kunnskap om omfanget av vold i nære relasjoner.</p> <p>Organisere kompetanseheving for enkelte yrkesgrupper f.eks. tannleger og andre private tjenesteutøvere.</p>	<p>Kartlegging gjennomført i alle kommuner.</p> <p>Minimum to kompetansehevende kurs avholdt pr år.</p> <p>Bedret resultat på SSB's årlige levekårsstatistikk</p>		

Brukerorienterte mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Offentlige tjenesteytere identifiserer vold og overgrep i tidlig fase i møte med bruker.	<p>Presisere på alle samtykkeskjemaer at dette også handler om screening av vold.</p> <p>Lage systematiske sjekklister til førstesamtaler der spørsmål om vold inngår.</p> <p>Ha regelmessig evaluering av risikofamilier.</p> <p>Få tema vold inn i brukerundersøkelser.</p>	<p>Antivoldsarbeid rapporteres i den enkelte kommunes årsmelding.</p>		

2.5 Tilbud til voldsutsatte og voldsutøvere

Generelt i Norge har fokus vært rettet mot de som blir utsatt for vold. De senere år har man imidlertid sett nødvendigheten av å gi profesjonelle tilbud også til voldsutøvere. Dette er viktig arbeid for å forebygge og for å hindre gjentakelse. Det er også et viktig og riktig skritt i arbeidet med å redusere vold i nære relasjoner.

2.5.1 Tilbud til voldsutsatte

Den som blir utsatt for vold/vitne til vold trenger et lett tilgjengelig tilbud, ofte veldig akutt.

Et viktig tilbud gis gjennom Glåmdal krisesenter IKS. Dette er et døgnåpent lavterskeltilbud. Tilbudene omfatter overnattingsopphold og tilbud på dagtid for de som trenger samtaler, råd og veiledning. Glåmdal krisesenter IKS kan også konsulteres pr telefon.

Når voldsutsatte oppsøker hjelpeapparatet, og / eller når det meldes fra om bekymring for vold, må kommunene ha rutiner i tjenesteapparatet som kan håndtere problemene og iverksette tiltak for de utsatte.

Akutte behov oppstår der voldsutøver/overgriper utsetter andre for vold på en slik måte at deres liv og helse er i fare hvis det ikke foretas rask inngripen. Den eller de voldsutsatte må snarest skjermes fra overgriper. Akutte behov oppstår også når omsorgspersonen er i ferd med å bryte sammen som følge av langvarige påkjenninger.

Det er vesentlig å skille mellom myndighetsutøvelse og råd/veiledning og tildeling. I kommunene er det kun barnevern/sosialtjeneste/NAV som kan foreta tiltak imot enkeltpersoners vilje etter bestemmelser i sosialtjenesteloven og barnevernstjenesteloven. For øvrig er det kun politiet som har anledning til å utøve myndighet ovenfor personer.

Den som blir utsatt for vold/vitne til vold trenger et lett tilgjengelig tilbud, ofte veldig akutt. I dag er det vanlig at de som blir utsatt for vold/vitne til vold (oftest barn) kommer til krisesenteret for å få hjelp.

Inger Øieroset/Gunn Beate Gjedtjernet,
Grue kommune

Organisatoriske mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Helhetlig tilbud til voldsutsatte	<p>Handlingsplan / beredskapsplan i kommunene.</p> <p>Familievoldsaker meldes til kommunens kontaktgruppe ved kriser.</p>	Velfungerende krisegrupper og beredskapsplaner som er kjent med nøkkelpersonene i kommunen/regionen.		

Brukerorienterte mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Tema vold i nære relasjoner implementeres innenfor tjenestestedene i kommunene	<p>Et ledelsesansvar er å:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjennomgå/etablere rutiner og prosedyrer - Informere om hjelpeapparatet <p>Etablere politiråd og SLT i alle kommuner</p>	Den voldsutsatte opplever velfungerende krisegrupper og beredskapsplaner som er kjent med nøkkelpersonene i kommunen/regionen.		
Sikkerhetsplaner utarbeides for familien	Utarbeidelse av detaljert huskeliste/oversikt over hva en person/familie bør gjøre som egenhåndtering i en akutt situasjon	Den voldsutsatte opplever større trygghet i hverdagen.		

2.5.2 Tilbud til voldsutøvere

Fortsatt er det flest kvinner som er utsatt for grov vold og flest menn som er voldsutøvere. Tradisjonelt sett er det de voldsutsatte som får tilbud om hjelp, men det finnes få tilbud til voldsutøverene. Hjelpetilbudene for de som utøver vold må derfor forholde seg til denne utfordringen, og legge til rette tilbud i regionen på en hensiktsmessig måte. Disse tilbudene må gjenspeile de ulike behov som mannlige og kvinnelige voldsutøvere har.

Organisatoriske mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Helhetlig tilbud til voldsutøvere i regionen	Målrettet arbeid i regionen for å sikre behandlingstilbud til voldsutøvere, f.eks Alternativ Til Vold (ATV)	Et fungerende behandlingstilbud etablert.		

Brukerorienterte mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Voldsutøvere tilbys veiledning og/eller behandling.	Samarbeid med ATV og konfliktrådet etableres.			

2.6 Forskning

Med forskning menes her både nasjonal og regional forskning, men også det elementet som ligger i evaluering av egen praksis.

Det er av stor betydning at forskningen, både nasjonal og internasjonal, når ut til de som arbeider i feltet. For de profesjonelle yrkesutøverne er det viktig å ha tilgang til og kunne nyttiggjøre seg av nyere forskningsresultat for å være faglig oppdatert. Regional forskning vil bety mye for å knytte sammen til dels små fagmiljøer, og gjennom det bidra til å sikre brukerne en enhetlig og godt faglig forankret behandling.

Det er mye god grunnforskning som ligger inkorporert i evaluering av praksis. At denne blir utført på en uhildet måte, er av grunnleggende betydning for kvaliteten av tjenestene. Samfunnsmessige endringer stiller nye krav til yrkesutøvelsen. Som eksempel kan vi peke på de nye utfordringer som fagfeltet har blitt stilt overfor ved at stadig flere innvandrerkvinner er avhengige av hjelp. Å evaluere seg selv uten at utenforstående får anledning til å gå inn i evalueringsprosessen gir ikke den nødvendige tillit.

For å kunne initiere til forskning på alle nivåer og for å sørge for at forskningen når ut til de som arbeider direkte mot brukerne, bør det være en person i regionen som har et koordineringsansvar. Dette kan for eksempel gå på omgang i kommunene eller legges til Glåmdal krisesenter. Skal tiltak ha effekt, er det viktig at vi evaluerer vårt arbeid og finner mer ut hva som er god intervensjon.

Jane Dalan Haugsmoen, Nord-Odal kommune

Organisatoriske mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Måltrettet regional forskning	Invitere høyskolemiljøene til samarbeid.	Samarbeid mellom eltarbeiderne og forskningsmiljøene		

Brukerorienterte mål				
Mål	Tiltak	Resultat	Når	Ansvar
Bedret tilbud til brukerne	Samordnet evaluering mellom kommunene	Faglig styrkede enheter i kommunene		

3.0 EVALUERING

For å kunne måle virkningen av minskning i antall personer utsatte for vold i nære relasjoner i Glåmdalsregionen er det ønskelig å jevnlig evaluere arbeidet som drives i de seks kommunene. Evaluering vil bli gjennomført før 31.12.2012. Det er ønskelig at kommunene har etablert egne handlingsplaner / beredskapsplaner, slik at en veileder kan utarbeides som vil bli gjeldende i hele Glåmdalsregionen. Evaluering/rullering initieres av eiermøter.

4.0 ETTERORD

Alle må lære seg å SE og TRO på at det forekommer vold i nære relasjoner, først då kan vi sammen etablere tiltak mot, og forebygge volden!

Volden kan ramme enhver av oss, når vi minst aner det. Vold i nære relasjoner har ingen begrensninger hva gjelder samfunnslag! Den er der. Vi kan hjelpe bare vi vet hva vi skal se etter!

I Glåmdalsregionen vil vi ha null-toleranse mot vold!!!

Denne handlingsplan håper vi skal bli et ledd i dette viktige arbeid, gi kunnskap om vold, fra å identifisere den til å iverksette tiltak til de voldsutsatte / voldsutøverne.

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner er utarbeidet etter vedtak fra Glåmdal regionråd. Planen skal vedtas i alle kommunene i Glåmdalsregionen. Planen har kommet til over lang tid, da det har syntes hensiktsmessig med bred forankring i arbeidet. Styringsgruppa og prosjektgruppa håper at "Handlingsplan mot vold i nære relasjoner" vil bli et nyttig redskap i kommunene og i Glåmdalsregionen.

LITTERATURLISTE

- Justis- og politidepartementet. (13.12.2007).
"Vendepunkt - Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008 – 2011".
- BLD (Barne- og likestillingsdepartementet).
"LOV 2009-06-19 nr 44:
Lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova).
- Glåmdal krisesenter IKS. "Årsmelding 2009".
- Berntsen, Kristin.(2009).
"Hjelperens rolle – i arbeidet med voldsutsatte kvinner og deres barn".
Krisesentersekretariatet
- Kommuneforlaget AS. "Samhandling".
- Barneombudet. (2009). "Å Leve med vold i familien"

LITTERATURHENVISNINGER

- Storberget, Bråten, Rømming m.fl. (2007).
"Bjørnen sover – om vold i familien" Aschehoug forlag.
- www.norskkrisesenterforbund.no "link for kommunene"

Glåmdal regionråd

